

25. 9. 2023

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dohody o určování cen pro další prodej (RPM) nemusí mít vždy za cíl narušení hospodářské soutěže (rozsudek SuperBock)

Český Úřad pro ochranu hospodářské soutěže („Úřad“) je v poslední době mimořádně aktivní při šetření vertikálních dohod o určování cen pro další prodej (tzv. RPM dohody). Jen v období od ledna do srpna tohoto roku bylo v této oblasti vydáno pět rozhodnutí a byly uloženy sankce v celkové výši 156.431.000 Kč.[1] Zároveň však na konci června 2023 vydal Soudní dvůr Evropské unie zcela klíčové rozhodnutí pro posuzování RPM dohod. Je tak na místě se ptát, zda dosavadní praxe Úřadu (a rovněž i českých soudů) odpovídá závěrům Rozsudku, a zda bude v současné podobě dále pokračovat. Anebo snad lze spolu s klasikem zvolat, „Nic nekončí, jedeme dál!“?

Co jsou to RPM dohody

Dohody o určování cen pro další prodej jsou dohody, na jejichž základě dodavatel omezuje kupující (standardně své distributory) při dalším určování ceny nabízeného zboží či služeb. Může tak činit přímo (například explicitním smluvním ujednáním), anebo nepřímo (například stanovením marže pro kupujícího, ovlivněním výše poskytovaných slev apod.). Z pohledu soutěžního práva se může jednat o delikt, protože RPM dohody mohou vést k oslabení soutěže na navazujícím trhu (tj. trhu, na němž kupující dále prodává zboží, které sám koupil od dodavatele).

Zakázané jsou zejména dohody, jejichž prostřednictvím dochází k fixaci cen (kupující musí dále prodávat za stanovenou cenu) a určení minimální prodejní ceny (kupující nesmí prodávat za méně než stanovenou cenu). Naopak stanovení maximálních prodejních cen či pouhé doporučení prodejních cen (nijak dále nevynucované) není ve standardních tržních podmínkách z pohledu soutěžního práva problematické.[2] Detailnější rozbor jednotlivých aspektů je obsažen v části 6.1.1. Pokynů Komise k vertikálním omezením („**Vertikální pokyny**“).[3]

RPM dohody jsou považovány za tzv. tvrdé (hardcore) omezení. Tedy kategorii dohod definovanou Nařízením o blokové výjimce pro vertikální dohody („**Nařízení VBER**“).[4] Obecně Nařízení VBER stanoví podmínky, při jejichž splnění se aplikuje výjimka, podle které vertikální dohody nelze vůbec posuzovat jako zakázané ve smyslu čl. 101 SFEU.[5] Jinými slovy: Nařízení VBER stanoví, za jakých podmínek nemohou být vertikální dohody považovány za soutěžně problematické. Tato legislativní výjimka má však své limity. Nemůže se mimo jiné uplatnit pro případy, kdy dohoda mezi soutěžiteli obsahuje tzv. tvrdé omezení. Výčet tvrdých omezení je obsažen v čl. 4 Nařízení VBER. Bod 15 preambule Nařízení VBER pak vysvětluje, že by se základní výjimka stanovená Nařízením VBER neměla aplikovat na „*omezení, která pravděpodobně omezují hospodářskou soutěž [...]*“ a konkrétně i na „*vertikální dohody obsahující určitá závažná omezení hospodářské soutěže, jakými jsou stanovení minimálních nebo pevných prodejních cen [...]*“.

Dohody s cílem narušení soutěže a tvrdá omezení

A právě zde hrozí určité zmatení pojmů. Základní úprava zakázaných dohod obsažená v čl. 101 SFEU a § 3 ZOHS totiž rozlišuje dvě kategorie zakázaných dohod: **(i)** dohody, jejichž cílem je narušení

hospodářské soutěže (*by object*); a **(ii)** dohody, jejichž výsledkem je narušení hospodářské soutěže (*by effect*). Dohody s cílem narušit hospodářskou soutěž vykazují samy o sobě dostatečný stupeň škodlivosti pro hospodářskou soutěž a není proto nutné zkoumat dále jejich důsledek. Naopak u výsledkových dohod je nutno provést šetření, zda účinkem konkrétní uzavřené dohody bylo skutečně narušení hospodářské soutěže. Toto rozlišení může mít zásadní význam pro průběh správního řízení před Úřadem, ale také například i pro výši případně uložené pokuty.

Kategorie tvrdých omezení a cílových dohod mají do určité míry podobné definiční rysy (srov. výše citovanou preambuli Nařízení VBER) a mohou být proto občas zaměňovány. Proto i RPM dohody bývají občas považovány za dohody s cílem narušit hospodářskou soutěž. Ostatně i v rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze srpna 2022 byl učiněn závěr, že: „[d]ohoda o maloobchodních cenách je podle názoru soudu automaticky tzv. cílovou dohodou, tj. dohodou s cílem narušit hospodářskou soutěž.“[\[6\]](#) Rovněž i rozhodovací praxe Úřadu směřuje k tomu automaticky posoudit RPM dohodu jako dohodu s cílem narušit hospodářskou soutěž.[\[7\]](#) Je však nutno uznat, že obdobný přístup se vyskytuje i v dokumentech Evropské komise – za všechny lze jmenovat body 179 a 180(a) Vertikálních pokynů, podle kterých tvrdá omezení jsou obecně cílovými dohodami. Obdobné závěry obsahuje dokonce i starší judikatura Soudní dvůr Evropské unie („SDEU“).[\[8\]](#)

Rozsudek SuperBock

Dne 29. 6. 2023 vydal SDEU rozsudek ve věci C-211/22 *SuperBock* („**Rozsudek**“), který bude pro budoucí posuzování RPM dohod zřejmě zásadní. Zabýval se v něm posouzením RPM dohody v krystalické podobě. Prodejní oddělení portugalského pivovaru SuperBock v období let 2006 až 2017 zpravidla každý měsíc schvalovalo seznam minimálních cen dalšího prodeje, který předávalo svým distributorům (tj. kupujícím soutěžitelům). Distributoři měli v rámci systému kontroly a dohledu zavedeného společností SuperBock povinnost sdělovat jí údaje týkající se dalšího prodeje, například pokud jde o množství a částky. V případě nedodržení cen se distributoři v souladu s obchodními podmínkami stanovenými společností SuperBock vystavovali různým represím.[\[9\]](#) Řízení před portugalskými soudy vyústilo v položení několika předběžných otázek k SDEU. Jednou z nich bylo právě posouzení, za jakých podmínek mohou být RPM dohody považovány za cílové dohody.

Tvrdá omezení nejsou bez dalšího cílové dohody

Rozsudek se věnuje mimo jiné vztahu kategorie tvrdých omezení a kategorie dohod s cílem narušit hospodářskou soutěž. Zcela jednoznačně stanoví, že tyto kategorie nelze zaměňovat. Kategorie tvrdých omezení upravená v Nařízení VBER znamená, že na určité typy dohod nelze aplikovat výjimku, kterou Nařízení VBER obecně stanoví. Rozsudek zdůrazňuje, že v Nařízení VBER se neuvádí nic ve vztahu k rozlišování dohod s cílem narušení hospodářské soutěže a dohod s účinkem narušení hospodářské soutěže. Proto je nutno dohody, které lze kvalifikovat jako tvrdé omezení posuzovat vždy případ od případu.[\[10\]](#) Skutečnost, že určitý typ dohody (tedy i RPM dohoda) je považován za tvrdé omezení, může mít pouze vliv jako jedna z okolností při posuzování, zda má určitá dohoda skutečně za cíl narušení hospodářské soutěže.[\[11\]](#)

Kritéria pro posouzení, že dohoda má za cíl narušit hospodářskou soutěž

Zároveň SDEU stanovil kritéria, které musí soutěžní úřady vzít v úvahu při posuzování, zda určitá dohoda je skutečně dohodou s cílem narušit hospodářskou soutěž. Uvádí, že je třeba se soustředit na **(i)** obsah jejích ustanovení, **(ii)** na cíle, kterých má dosáhnout, jakož i na **(iii)** hospodářský a právní kontext, do něhož spadá. V rámci posuzování tohoto kontextu je třeba rovněž zohlednit **(iv)** povahu dotčeného zboží nebo služeb, jakož i **(v)** skutečné podmínky fungování a struktury dotčeného trhu nebo dotčených trhů.[\[12\]](#) Zároveň SDEU dodává, že nelze opomíjet ani prověření (vi) možných prosoutěžních účinků dohody jako prvky kontextu této dohody, pokud se jich strany dovolávají.

Pokud by byly tyto prosoutěžní účinky prokázány a byly dostatečně významné, mohly by totiž vyvolat důvodné pochybnosti o škodlivosti posuzované dohody pro hospodářskou soutěž. [13] Minimálně z pohledu, zda se jedná o dohodu s cílem narušení hospodářské soutěže.

Výše uvedená kritéria je nutno posuzovat v rámci požadavku na restriktivní výklad kategorie dohod s cílem narušit hospodářskou soutěž. [14] Zároveň je nutno každou dohodu posuzovat specificky „případ od případu.“ [15] Až poté, kdy je po zohlednění všech výše uvedených kritérií učiněn závěr, že posuzovaná dohoda vykazuje dostatečný stupeň škodlivosti pro hospodářskou soutěž, je možné dovodit, že se jedná o dohodu s cílem narušení hospodářské soutěže.

S ohledem na výše uvedené a množství faktorů, které mají být posuzovány (navíc vždy případ od případu), si lze klást otázku, jaký je rozdíl šetření (posuzování soutěžním úřadem) dohod s cílem narušit hospodářskou soutěž a dohod, jejichž výsledkem je narušení hospodářské soutěže. Možnou odpověď lze nalézt v dřívějším stanovisku Generálního advokáta Bobka ze dne 5. 9. 2019 ve věci C-228/18 *Budapest Bank* („**Stanovisko**“). Stanovisko uvádí, že „rozdíl v analýze, kterou má dotčený orgán v těchto dvou situacích provést, je spíše rozdílem v míře a hloubce dané analýzy než rozdílem

co do druhu.“ [16] Při posuzování navrhuje dvoustupňovou analýzu: „V první fázi se orgán soustředí zejména na znění ustanovení dohody a její cíle. Hlavním cílem tohoto procesního kroku je určit, zda dotčená dohoda spadá do kategorie dohod, jejichž škodlivá povaha je s přihlédnutím k nabyté zkušenosti běžně přijímaná a snadno odhalitelná. [...] Jako druhý krok je dotčený orgán povinen ověřit, že předpokládaná protisoutěžní povaha dohody, určená na základě jejího čistě formálního posouzení, není zpochybněna úvahami týkajícími se právního a hospodářského kontextu, v jehož rámci byla dohoda prováděna. Pro tyto potřeby je nutno zohlednit povahu dotčeného zboží nebo dotčených služeb, jakož i skutečné podmínky fungování a struktury sporného trhu či trhů. [...]“ [17]

Nic nekončí, jedeme dál?

Je otázkou, zda aktuální rozhodovací praxe Úřadu i českých soudů odpovídá požadavkům vyjádřeným v Rozsudku. Lze se důvodně ptát, zda jsou dostatečně zohledňovány hospodářský kontext, povaha zboží, fungování trhu a další okolnosti každého konkrétního případu (v zásadě tedy druhý krok dvoufázového testu popsaného ve Stanovisku) atd. Tendence automaticky posuzovat RPM dohody jako dohody s cílem narušit hospodářskou soutěž by totiž do budoucna neměla obstát. [18]

Na Rozsudek by proto měla reagovat dosavadní praxe Úřadu i českých soudů. Do určité míry si to zřejmě uvědomuje i sám Úřad. V nedávném soft law „*Oznámení o de minimis*“, které bylo vydáno dne 29. 7. 2023 (tedy až po vydání Rozsudku), se v poznámce pod čarou č. 16 ve vztahu k posuzování, zda má dohoda za cíl narušení hospodářské soutěže uvádí, že „Úřad vždy posuzuje každý případ *ad hoc* s přihlédnutím k individuálnímu okolnostem případu.“ Lze se tak domnívat, že do budoucna dojde k odlišnému přístupu při posuzování RPM dohod a většímu zohlednění konkrétních okolností.

Mgr. David Línek,
advokát

BŘÍZA & TRUBAČ
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ — ATTORNEYS AT LAW

Bříza & Trubač, s.r.o., advokátní kancelář

Palladium Praha
Na Poříčí 1079/3a

110 00 Praha 1

Tel.: +420 777 601 114

e-mail: info@brizatrubac.cz

[1] V oblasti zakázaných dohod se jedná o jedno z nejčastěji postihovaných jednání. Úřad uložil za období ledna až srpna 2023: dvě pokuty v lednu (12.733.000 Kč a 1.134.000 Kč), a po jedné v květnu (30.228.000 Kč), v červnu (307.000 Kč), v červenci (64.000.000 Kč) a srpnu (48.000.000 Kč).

[2] V zásadě může jít o situaci, kdy by stanovení maximálních či doporučených cen umožnilo snížení strategické nejistoty mezi kupujícími a tím například usnadnilo sladování jejich cen. Rovněž nelze vyloučit situaci, kdy by stanovení maximálních či doporučených cen mohlo zmírnit soutěž na úrovni dodavatelů.

[3] Pokyny k vertikálním omezením (2022/C 248/01).

[4] Nařízení Komise (EU) 2022/720 ze dne 10. 5. 2022 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě.

[5] Česká právní úprava soutěžního práva pak „vtahuje“ Nařízení VBER i pro účely dohod s dopadem pouze na český trh (tj. nesplňujících kritérium ovlivnění obchodu mezi členskými státy) prostřednictvím § 4 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže.

[6] Srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 24. 8. 2022, č. j. 31 Af 5/2021-844, bod 59.

[7] Například při porovnání rozhodnutí Úřadu ze dne 27. 4. 2023, č.j. ÚOHS-15964/2023/870 a rozhodnutí Úřadu ze dne 28. 6. 2023, č.j. ÚOHS-24746/2023/871 zjistíme, že klíčové pasáže V.2.2 a V.4.2 jsou v zásadě totožné.

[8] Srov. rozsudek SDEU ze dne 3. 7. 1985 ve věci 243/83 Binon.

[9] Srov. Rozsudek, bod 14.

[10] Srov. Rozsudek body 39 až 42.

[11] Srov. Rozsudek, bod 38.

[12] Srov. Rozsudek, bod 35.

[13] Srov. Rozsudek, bod 36.

[14] Srov. Rozsudek, bod 32.

[15] Srov. Rozsudek, bod 41.

[16] Stanovisko Generálního advokáta Bobka ze dne 5. 9. 2019 ve věci C-228/18 Budapest Bank, bod 32.

[17] Stanovisko Generálního advokáta Bobka ze dne 5. 9. 2019 ve věci C-228/18 Budapest Bank, body 42 a 43.

[18] Srov. pozn. pod čarou 6 a 7. Znovu lze upozornit na poměrně kategorický závěr rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 24. 8. 2022, č. j. 31 Af 5/2021-844. Zajímavé je, že v bodě 59 jeho odůvodnění je explicitně odmítnuta povinnost provést dvoustupňovou analýzu popsanou ve Stanovisku.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 23.: Smluvní byznys modely v energetice: PPA, dynamické tarify, „sdílená energie“](#)
- [Ochrana korporace a jejích členů proti zneužití hlasovacích práv](#)
- [Za smlouvu o výkonu funkce člena statutárního orgánu je třeba považovat každou smlouvu, která jí svým obsahem materiálně odpovídá, bez ohledu na to, jak je označena](#)
- [Základní rozdíly ve fungování společnosti s ručením omezeným v Anglii a v České republice - I. část](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 22.: Zprostředkovatelská činnost v energetice: pravidla, dohled Energetického regulačního úřadu a spory se spotřebiteli](#)
- [Právo stavby a jeho uplatnění v praxi](#)
- [Odčinění nemajetkové újmy v souvislosti se zásahem do pověsti právnické osoby](#)
- [Současný trend mikrodomů a mobilních domů z pohledu financování a oceňování](#)
- [Výkladové obtíže § 66 odst. 1 ZOK](#)
- [Opustit firmu s dluhy není dobrý nápad aneb ručení jednatelů za dluhy SRO při neodvracení hrozícího úpadku](#)
- [Compliance produktu - nový směr firemní compliance](#)